

Téma: Šance pro krajinu

Hospodaření s dešťovou vodou – prevence proti suchu a záplavám

Častější povodně, snižování hladiny podzemních vod i znečištění vodních toků – to jsou jen příklady problémů, se kterými se potýká vodní hospodářství. Prvním krokem k jejich řešení je hospodařit s vodou hned v místě, kam srážky dopadnou.

Vodní hospodářství v urbanizovaných povodích se postupně stává jedním z klíčových hledisek jejich udržitelného rozvoje. Neustále rostoucí tempo zastavování a postupného rozšiřování měst a obcí vede k závažnému narušení přirozeného hydrologického cyklu. Voda dopadající za deště na povrch urbanizovaných povodí se nemůže přirozeně vsakovat do podloží. Větší část objemu dešťové vody tak odtéká po zpevněném povrchu do dešťových vpustí a stokovou sítí je odváděna pryč. Důsledkem zvýšeného objemu povrchového odtoku a jeho rychlosti se pak častěji setkáváme s lokálními povodněmi.

Dalším významným faktorem, který přispívá k častějšímu přetížení systémů odvodnění, je rostoucí intenzita a četnost výskytu dešťů v důsledku klimatických změn. Kromě lokálních povodní mají klimatické změny spolu s urbanizací negativní vliv i na dotaci podzemních vod, jejichž hladina se snižuje. To má negativní dopad v suché části roku, kdy mohou nastat problémy s dotací průtoků ve vodních tocích a se zásobováním obyvatelstva vodou.

Stále častěji se dostává do popředí i problematika mikroklimatu v sídlech a znečištění vodních toků přítokem dešťové vody (případně směsi splaškové a dešťové vody) během přívalových srážek.

Nový přístup k dešťové vodě

Dešťová voda je stále na mnoha místech vnímána jako problém, který je třeba z měst a obcí co nejrychleji odvést. Dnes běžně aplikovaná technická opatření pro odvádění srážkových vod pouze zmírňují nebo odsouvají negativní dopady namísto toho, aby řešila příčiny.

Východiskem je přechod od centrálního odvádění srážkových vod k decentrálnímu hospodaření. U nás se pro tento přístup ustálil název „hospodaření s dešťovými vodami“, ve zkratce HDV. Jedná se o způsob odvodnění urbanizovaných území, který napodobuje přirozený hydrologický režim povodí. Název této nové metody vychází z její podstaty. Termín „hospodaření“ má z hlediska respektu k vodě jako cennému

zdroji daleko pozitivnější konotace nežli zaběhlé pojmy „nakládání“ nebo „likvidování“. Hospodařit s dešťovou vodou znamená vodu užívat smysluplně a hospodárně s ohledem na měnící se podmínky.

Základními technickými nástroji hospodaření s dešťovou vodou jsou objekty a zařízení HDV, tj. opatření, která podporují výpar, vsakování a pomalý odtok srážkových vod. Jejich primárním vodohospodářským účelem je eliminovat intenzitu odtoků srážkových vod ze zpevněných ploch při přívalových deštích. Objekty a zařízení HDV tak přispívají ke snížení kulminačních průtoků ve stokové síti a v případě jednotné kanalizace mají také zásadní vliv na snížení celkového počtu přepadů z dešťových oddělovačů do vodních toků, což zmírňuje jejich hydraulické a látkové zatížení.

Objekty HDV je velmi často možné spojit s nižší či vyšší vegetací, kterou v prostředí měst nazýváme zelená infrastruktura. Funkční propojení vodohospodářské infrastruktury s přírodními složkami tvořícími systém sídelní zeleně přináší řadu pozitiv zejména v oblasti zvýšeného komfortu bydlení. V širším slova smyslu zahrnuje decentrální způsob odvodnění nejen objekty a zařízení HDV, ale také přístupy a opatření, která přispívají k zachování přirozeného koloběhu vody nebo jejímu hospodárnému využívání, například vegetační střechy nebo akumulaci a využívání srážkové vody.

Možnosti financování z OPŽP

Jednou z možností, jak v současnosti pokrýt náklady spojené se zaváděním HDV do stávající zástavby, je Operační program Životní prostředí, který má v letech 2014–2020 připraveny prostředky ve výši více než 768 milionů eur na projekty pro zlepšování kvality vody a snižování rizika povodní. V rámci aktivity 1.3.2 jsou podporovány projekty zaměřené na hospodaření se srážkovými vodami v intravilánu namísto jejich urychleného odvádění kanalizací.

Mezi podporované typy projektů patří zejména budování povrchových a podzemních retenčních či vsakovacích zařízení (zatravněné průlehy, vsakovací rýhy, retenční nádrže doplněné zelení), výměna nepropustných zpevněných povrchů za propustné (zatravněvací dlažba a rošty, zatravněné štěrkové vrstvy) a přestavby konstrukcí střech na povrchy s akumulační schopností (vegetační střechy). V rámci této aktivity lze také podpořit budování akumulačních nádrží, v nichž bude zachytávána srážková voda ze střešních konstrukcí a ostatních přílehlých ploch. Dešťovka pak bude využívána jako užitková voda v budovách nebo jako voda na zavlažování.

Dotace z Fondu soudržnosti je poskytována do výše 85 % z celkových způsobilých výdajů projektu. O dotaci mohou žádat zejména kraje, města, obce, státní a příspěvkové organizace, veřejné výzkumné instituce, nestátní neziskové organizace, vysoké školy a školská zařízení. Podrobnější informace naleznete v pravidlech pro žadatele a příjemce podpory v Operačním programu Životní prostředí pro období 2014–2020, která jsou společně s aktualizovaným harmonogramem výzev k dispozici na webových stránkách www.opzp.cz.

Příklad zatravněného vsakovacího průlehu, do kterého jsou svedeny srážkové vody ze střech a přílehlých zpevněných povrchů (Mikulčice – výzkumná základna Archeologického ústavu AV ČR). Foto Jiří Vítek

Ing. Radim Vítek, MSc
projektant JV PROJEKT VH, s. r. o.